

Motion till riksdagen 2020/21:2624

av **Betty Malmberg (M)**

Värna Vättern

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att långsiktigt säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att viktiga dricksvattentäkter, såväl grund- som ytvattentäkter, ska kunna utnämnas som riksintresse och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Vättern bör utnämnas till riksintresse för dricksvattenförsörjning och att detta ska väga tyngst av sjöns olika riksintressen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En liknande motion behandlades vid riksmötet 2018/19. Utskottets ställningstagande då gav dock inget svar på de yrkanden som fanns i motionen, utan utskottet hänvisade till ett ”omfattande utrednings- och beredningsarbete om frågorna” som pågår (2018/19:CU5). Därför väcker jag åter motionen som rör den viktiga frågan om tillgången till dricksvatten.

Utän tvekan är vatten vårt viktigaste livsmedel. För oss politiker är det därför ett stort ansvar att se till att vi långsiktigt säkrar tillgången till dricksvatten av god kvalitet. Något som inte minst gjorde sig påmint sommaren 2018, liksom sommaren 2016, då bland annat Östergötland, Öland och Gotland drabbades av sinande brunnar. Men dessa län är inte ensamma om problem. Enligt SGU kommer också grundvattennivån och kvaliteten på dricksvattnet att påverkas i ett förändrat klimat. SGU skriver:

Både höjda och sänkta grundvattennivåer kan påverka grundvattenkvaliteten. När grundvattennivåerna sjunker ökar halter av kemiska ämnen och ökande grundvattennivåer medför minskade halter, det vill säga det sker en utspädning. Detta gäller generellt för de flesta vittringsberoende parametrar som till exempel alkalinitet.

Om grundvattennivåerna ligger nära markytan gäller istället det omvända sambandet – ökande halter när grundvattennivåerna stiger och minskande halter när grundvattennivåerna sjunker. Orsaken är att upplagrade tungmetaller i de översta markskikten transporteras av grundvattnet.

En viktig dricksvattentäkt är Vättern som är en av norra Europas största dricksvattenkällor. I dagsläget försörjer sjön cirka 250 000 invånare i 11 kommuner. Men flera kommuner i närområdet har planer på att ta sitt vatten ur sjön. Enligt artikel i Östgöta-Correspondenten (14/8 -19) projekterar initiativet ”Vätternvatten” för att år 2030 kunna ansluta ytterligare fem kommuner i Örebro län att hämta sitt dricksvatten från Vättern. Det skulle innebära en fördubbling av konsumenter. Men i ett framtida perspektiv menar många att Vättern till och med kommer att behöva försörja kommuner i Stockholmsområdet. Rent vatten är inte längre något vi kan ta för givet. Inte minst klimatförändringarna innebär nya utmaningar. Moderaterna har tidigt uppmärksammat detta och därför i flera år avsatt medel för ökad forskning och vattenrening.

Enligt Dricksvattenutredningen från 2015 bygger idag den allmänna dricksvattenförsörjningen till ca 50 procent på ytvatten och ca 25 procent vardera på grundvatten och konstgjort grundvatten. Det är därför viktigt att även ytvattentäkter ska kunna utnämnas som så kallat riksintresse.

Vättern är idag riksintresse för turism, fritidsliv, natur- och kulturvärden, naturvård, yrkesfiske och totalförsvaret. Dessutom är hela sjön utpekad som Natura 2000-område. Problemet är dock att kvaliteten på dricksvattnet trots detta kan hotas. Försvaret söker till exempel tillstånd att kraftigt öka sin skjut- och flygverksamhet. Ett gruvbolag projekterar för att bryta sällsynta jordartsmetaller i ett område som ligger inom Vätterns tillrinningsområde, och på Karlsborgs flygplats har man funnit stora föroreningar av PFAS-kemikalier som var på tal att dräneras ut i sjön. Faktum kvarstår att dessa aktiviteter kan komma att äventyra vattnets kvalitet och måste stoppas medan tid är. Under tecknad menar att Vättern och dess dricksvatten därför måste få ett ökat skydd och att sjön ska utnämnas som riksintresse för dricksvattenförsörjning. Det är också viktigt att ett sådant riksintresse i så fall väger tyngre än övriga riksintressen som finns för sjön, så att den inbördes prioriteringsordningen sätter dricksvattenförsörjning högst.

Riksdagen bör utifrån ovan ge regeringen i uppdrag att vidta åtgärder för att säkerställa att Vättern och dess dricksvatten kommer att hålla hög kvalitet även för kommande generationer. Detta måste riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)